

پیشرفت نظام بانکی در آینده نزدیک

تحریم ها اوضاع نابسامانی را برای اقتصاد ایران رقم زد. از طرفی با کاهش صادرات نفت و محصولات پتروشیمی درآمد های ارزی ما کاهش پیدا کرد و از طرف دیگر تولید و صنعت با مشکلات بسیاری مواجه شد. در نظام بانکداری نیز مشکلاتی نظیر ناتوانی در استفاده از تکنولوژی روز دنیا و عدم شراکت با بانک های خارجی سبب شد سیستم بانکی ما معضلات و چالش های بسیاری را تجربه کند و نتواند چنانچه باید و شاید پیشرفت داشته باشد.

حال که توافقات هسته ای انجام شده، فرصت های تازه ای پیش روی اقتصاد ایران قرار گرفته است، فرصت هایی که می تواند کمک کند نه تنها کاستی های گذشته را جبران کنیم بلکه پیشرفت های جدیدی به دست آوریم و به آنچه بیش از پیش بوده ایم نیز دست پیدا کنیم. در این میان آنچه باید در نظر داشت، این است که اقتصاد ما نه تنها در دوران تحریم بلکه پیش از آن نیز جزو بسته ترین اقتصاد های دنیا محسوب می شد و اگرچه توانسته ایم در کشور و نظام بانکی خود پیشرفت های خوبی حاصل کنیم، ولی تجربه و مهارت چندانی در روابط بین المللی نداریم. در این شرایط چنانچه بستر های لازم برای این همکاری فراهم نباشد، و سیاست ها و تصمیم های صحیح اتخاذ نشود ممکن است نه تنها نتیجه مطلوب از این فرصت نگیریم، بلکه اقتصاد را به شرایط سخت تری نیز دچار کنیم.

عنوان نمونه در زمینه بانکداری، پیش از این تلاش هایی برای همکاری با بانک های خارجی انجام شده بود که به دلایل مختلف ناکام ماند، کما اینکه برخی بانک های خارجی در ایران نمایندگی هایی تاسیس و به صورت سهامی همکاری خود را با بانک های ما آغاز کردند، اما برخی عوامل که مهم ترین آن تصویب تحریم ها علیه ایران بود باعث شد این همکاری ها بی نتیجه بماند.

با این اوصاف، اکنون که توافقات هسته ای انجام شده، شاید انتظار ادامه شراکت های پیشین کمترین انتظاری است که می توانیم از تیم اقتصادی دولت و نظام بانکی کشور داشته باشیم.

باید در نظر داشت که همکاری و شراکت با بانک های خارجی تنها به ارائه خدمات و تسهیلات مربوط نمی شود و بخش مهمی از آن در حیطه انتقال تکنولوژی و فناوری قرار می گیرد؛ هرچند در این مدت توانسته ایم در این زمینه پیشرفت هایی داشته باشیم اما این پیشرفت ها در مقایسه با تکنولوژی جهانی و در سطح کلان ممکن است چندان قابل استناد نباشد. باید با بررسی اینکه چه زیر ساخت هایی برای حضور این تکنولوژی لازم است و بررسی مزایا و معایب آن شرایط را طوری فراهم کنیم که پس از آغاز سلسله همکاری های اقتصادی خود با سایر کشور ها، ضمن داشتن آمادگی لازم برای بهره برداری از این همکاری ها با پای بانک ها و شرکت های خارجی پیش برویم و بتوانیم رتبه خود را در سطح اقتصاد جهانی ارتقا بدهیم.

کارت اعتباری و مستر کارت

درباره اینکه پسا تحریم چه فرصت های تازه ای در صنعت تراکنش در اختیار ایران قرار می دهد، گفت و گویی داشتیم با علیرضا سفید پور کارشناس بانکداری الکترونیک. وی درباره افق های مربوط به تکنولوژی امور بانکی در شرایط پسا تحریم گفت: با توجه به تحریم ها ما ناچار شدیم بسیاری از زیر ساخت ها را به صورت بومی تولید کنیم و یک دسته از این زیر ساخت ها در شرع اسلام مفهوم دیگری پیدا کرده اند. به عنوان مثال، اغلب کشور ها در کارت اعتباری توسعه جدی داشته و خدمات آن را نیز گسترش داده اند، به این صورت که مشتری می تواند بر اساس پولی که در حسابش دارد اعتبار دریافت و خرید کند.

وی توضیح داد: ما نیز اگر قرار باشد در زمینه تراکنش توسعه داشته باشیم باید حتما کارت اعتباری در اختیار مشتریانمان قرار بگیرد.

سفید پور در ادامه افزود: نکته دیگر استفاده از ابزارهایی مانند موبایل است که می توان از آنها برای کارهایی مانند پرداخت الکترونیکی استفاده کرد. مفهوم و ابزار ساده ای مانند موبایل را تقریباً تمامی افراد در اختیار دارند، ولی با توجه به اینکه در کشور ما به تراکنش به صورت یک تجارت مستقل نگاه نشده، بلکه توسط بانک ها و بانک مرکزی انجام می شود، هنوز نتوانسته ایم چنانکه باید و شاید در این زمینه پیشرفت داشته باشیم. این صاحب نظر بانکداری الکترونیک بر این باور است که با گسترش روابط بانکی ایران با فضای بین المللی قطعاً شاهد به کار گیری خدمات بانکی همچون مستر کارت خواهیم بود که این امر منجر به توسعه چشم گیر در صنعت تراکنش می شود. وی در ادامه گفت: باید در نظر داشت که پس از لغو کامل تحریم ها و اجرای برجام بسیاری از مشکلات ما از لحاظ تکنولوژیکی تا حد زیادی رفع خواهد شد، ولی مشکل اصلی ما در این زمینه کمتر به تکنولوژی و بیشتر به مفاهیم قانونی و فرایندی معطوف می شود. البته اگر سرمایه گذار خارجی وارد کشور شود، به مرور زمان مجبور می شویم مطابق با شرایط این سرمایه گذاران تغییراتی در نظام بانکی خود به وجود آوریم، یعنی پسا تحریم با فشاری که وارد می آورد به خودی خود می تواند به ما کمک کند. سفید پور خاطر نشان کرد: در این حال اگر صنعت تراکنش پیشرفت کند نه تنها به بانک و نظام بانکی بلکه به کل صنعت کمک خواهد شد. از آنجا که بانکداری اسلامی که کشور ما بر اساس آن سیستم بانکداری خود را تبیین کرده است، بر اساس تقسیم سود و زیان شکل گرفته، در نتیجه نسبت به بانکداری مرسوم دنیا هزینه بیشتری برای نظام بانکی به همراه می آورد. کشور های اسلامی باید بتوانند با استفاده از ابزار های مختلف به سمت کاهش هزینه پیش بروند و یکی از این ابزار ها می تواند استفاده از صنعت تراکنش و در نتیجه کاهش کار های حضوری در شعب بانکی باشد.

چالش های بانکداری الکترونیک

در این زمینه فرنود حسنی، کارشناس بانکداری الکترونیک می گوید: به جرات می توان گفت کشور ما از نظر فناوری و تکنولوژی همین حالا هم جزو کشور های نسبتا به روز است، و در برخی زمینه ها نه تنها از سایر کشور ها عقب نیستیم بلکه جلوتر هم هستیم. با این وجود برخی تکنولوژی ها وجود دارند که کشور ما نتوانسته در آن زمینه به پیشرفت قابل توجهی دست پیدا کند، مثل تکنولوژی LC.

حسنی افزود: اگر قرار باشد در افق پسا تحریم به چالش هایی که هم اکنون با آنها مواجه هستیم نگاه کنیم، این موضوع مطرح می شود که در شرایط پسا تحریم و پس از لغو کامل تحریم ها به شبکه جهانی بانکداری و پرداخت متصل خواهیم شد. در این صورت برای استفاده از این فناوری و تکنولوژی که از سایر کشور ها به ایران وارد خواهد شد نیاز به آمادگی و یک سری زیر ساخت ها داریم که این زیر ساخت ها در حال حاضر در کشور ما وجود دارند. وی ادامه داد: به عنوان نمونه RGPS از زیر ساخت هایی است که ما از کشور های پیشرفته گرفتیم و هم اکنون استفاده می کنیم و در شرایط پسا تحریم نیز می توانیم از آن برای گسترش فناوری و روابط خود استفاده کنیم. حسنی گفت: حتی در شرایط تحریم هم برخی بانک ها تلاش کردند به سیستم بانکداری جهانی وصل شوند ولی به دلیل محدودیت ها و مشکلاتی که مانع می شد، نتوانستند به اهداف خود دست پیدا کنند و از آن خارج شدند.

بهبود روابط بانکی در پسا تحریم

وی خاطر نشان کرد: اکنون که توافقات هسته ای انجام شده و قرار است تحریم ها لغو شود، این مساله به بهبود روابط بانکی و پیشرفت نظام بانکی کمک زیادی خواهد کرد. این کارشناس بانکی توضیح داد: در این زمینه باید ۲ مساله را مد نظر قرار داد، یکی زیر ساخت ها و دیگری راهکار یا solution است. در رابطه با زیر ساخت برای رسیدن به یک سری فناوری ها نظیر شبکه شتاب، شاپرک و چکاوک تا همین حالا هم هزینه های زیادی پرداخت کرده و به نتایج مطلوبی دست یافته ایم. پس از رفع تحریم ها این موضوع راحت تر می شود و هزینه ها بیش از پیش کاهش خواهد یافت. مثلا برای خرید یک سرور می توانیم با هزینه کمتر و به طور مستقیم اقدام کنیم. وی گفت: در رابطه با راهکار هم این قضیه صدق می کند. مثلا بسیاری از شبکه هایی که در حال سرویس دهی هستند پس از اتصال به شبکه جهانی به روز تر می شوند و هزینه کمتری می طلبند. باید در نظر داشت که ظرفیت نظام بانکی ما به اندازه ای بالا ست که بتواند خودش را به سرعت با شرایط بین المللی و با نیاز بازار هماهنگ کند و حتی از آن جلوتر برود. حسنی در ادامه افزود: در حال حاضر یک سری فناوری ها مانند اینترنت بانک و موبایل بانک داریم ولی استقبال و استفاده از آن توسط مردم زیاد نیست. یعنی بانک ها ارائه می دهند ولی بنا به دلایل مختلف مانند جا نیفتادن فرهنگ آن در بین مردم، عادت به روش های سنتی یا کمبود آموزش، استفاده از آن زیاد نیست. وی تصریح کرد: همانطور که می بینیم استفاده از پول کاغذی و دستگاه های عابر بانک در بین مردم رواج بیشتری دارد، در حالی که به جرات می توان گفت نمی توان بانکی پیدا کرد که بسته کاملی از خدمات اینترنتی و مربوط به فناوری نداشته باشد. در نتیجه می توان گفت در حال حاضر نظام بانکی ما جلو تر از مردم حرکت می کند.

پیشرفت نظام بانکی

وی اضافه کرد: با این وجود پس از اینکه تحریم ها لغو شود و صنعت تراکنش بیش از پیش توسعه پیدا کند تاثیر غیر قابل کتمان روی پیشرفت نظام بانکی و سیستم اقتصادی خواهد گذاشت، چرا که در آن زمان می توانیم فرایند ورود و خروج منابع را در سیستم بانکی خود پیاده کنیم. کارشناس بانکداری الکترونیک بیان کرد: در حال حاضر کشور ما بیشتر به یک جزیره شباهت دارد که تمامی تعامل ها و تراکنش ها بین خودمان انجام می شود. وقتی این جزیره ارتباطی به بیرون نداشته باشد پیشرفت هم حاصل نخواهد شد. با این حال، اگر هم زیر ساخت های لازم و هم شرایط ورود به بازار جهانی فراهم باشد، نتیجه ای حتی بالاتر از شرایط مطلوب حاصل خواهد شد. در آن صورت گردشگر دیگر دغدغه پول نخواهد داشت و می تواند با استفاده از همان کارت و حسابی که در کشور خود دارد در کشور ما، هم خرید کند و هم پول هتل را پرداخت کند. در نتیجه هم امور برای گردشگر راحت تر انجام می شود و هم امنیت وی تامین می شود. در حوزه ارائه خدمات هم دست ما باز تر خواهد شد.

حسنی در پایان اظهار کرد: این ها به این معنا ست که رفتن به سمت شبکه تراکنش یا بانکداری الکترونیک می تواند تاثیر عمیق و مثبتی برای ما داشته باشد. به عنوان مثال، در باره خرید و فروش کالا هم می توانیم پیشرفت های خوبی حاصل کنیم و فروش کالای ایرانی را در جهان افزایش دهیم. در سایر زمینه ها هم می توانیم در شرایط بین المللی پیشرفت های خوبی حاصل کنیم و به جایگاه بالایی دست یابیم.